

תמונת מצב חברתית

1998

ד"ר שלמה סבירסקי
ירון יחזקאל
אתי קונור

תוכן העניינים

4	צמיחה כלכלית: בישראל ובעולם.....
5	צמיחה כלכלית: הצמיחה היטיבה בעיקר עם העשירונים העליונים.....
6	צמיחה כלכלית: העשירונים העליונים הגדילו את חלקם בעוגת ההכנסות.....
7	אי-שוויון: לפי עדה ולאום.....
8	אי-שוויון: גברים ונשים.....
9	אי-שוויון: הקפיצה בהכנסות של המנהלים הבכירים.....
10	אי-שוויון: שכר הבכירים ברשויות המדינה.....
11	אי-שוויון: ההטבה הצפויה לעשירון העליון מהורדת מסים.....
12	אי-שוויון: מדיניות ההטבות למעסיקים.....
13	אי-שוויון: פועלי ישראל מתרחקים מפועלי אירופה.....
14	אי-שוויון: רוב הישראלים משתכרים פחות מהשכר הממוצע.....
15	אי-שוויון: הגידול בממדי העוני.....
16	שוק העבודה: שוק העבודה אינו מקיף את כל הישראלים.....
17	שוק העבודה: מעונות-היום משרתים רק מיעוט מהאמהות העובדות.....
18	מערכת החינוך: רוב הנוער הישראלי אינו זוכה לתעודת בגרות.....
19	מערכת החינוך: נשירה גבוהה בעיירות פיתוח וביישובים ערביים.....
20	מערכת הבריאות: שחיקה במימון הציבורי ועלייה בתשלומי צרכנים.....
21	מערכת הבריאות: תמותת תינוקות ערבים כפולה מזו של תינוקות יהודים.....
22	מערכת הסיוע הממשלתי לדיור: שחיקה מתמשכת במשכנתאות.....

תמונת מצב חברתית 1998 מציגה מספר מגמות חברתיות
וכלכליות מרכזיות בעשורים האחרונים.

אנו מציגים בתוך מסגרת אחת התפתחויות אשר לרוב
נדונות בנפרד זו מזו. זאת, בניסיון לקשר ולפשר בין
חלקי-תמונה הנראים לעתים כסותרים זה את זה, או
כרחוקים זה מזה, כגון הצמיחה בתוצר הלאומי לצד הגידול
בעוני, או העלייה בשכר הממוצע לצד הגידול בפער בין
העשירונים הגבוהים לנמוכים, או התכניות להוריד מסים
לצד השחיקה התקציבית של מערכות החינוך, הבריאות
והשיכון.

תמונת מצב חברתית 1998 מעלה כי הצמיחה הכלכלית של
ישראל היתה מלווה בגידול באי-השוויון, בדחיקה של
ישראלים רבים לשוליים, ובשחיקת המחויבות הממלכתית
למימון שירותי החינוך, הבריאות והשיכון.

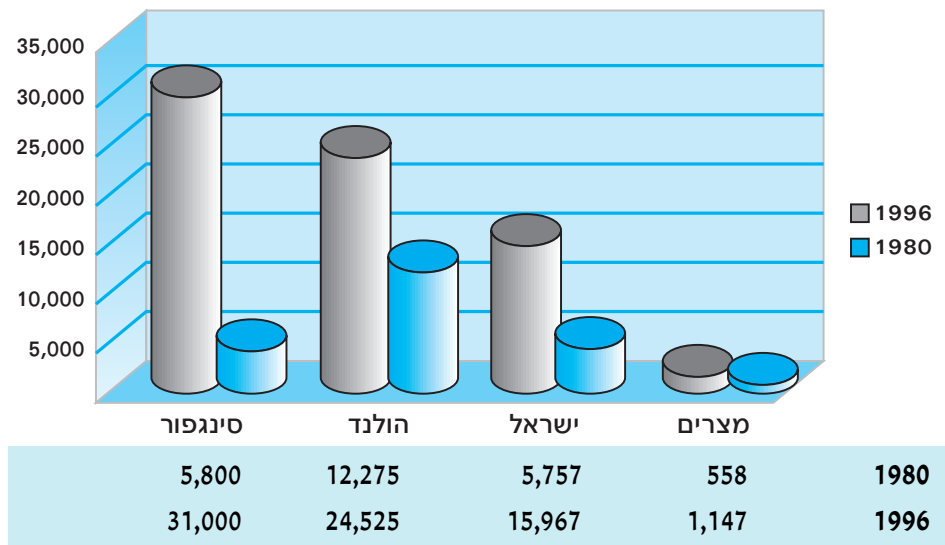
תמונת מצב חברתית 1998 הוכנה מתוך תחושה כי אנו
נדרשים לליבון של סדר-יום חברתי חדש.

צמיחה כלכלית: בישראל ובעולם

המשק הישראלי צמח מאוד בשני העשורים האחרונים. ואולם, בעוד שהצמיחה שלנו מרשימה מאוד בהשוואה לשכנותינו, יש ארצות שצמיחתן היתה גדולה משלנו. יתרה מזאת, התוצר לנפש עדיין נמוך בהשוואה לארצות אירופה, אליהן אנו שואפים להידמות.

תמ"ג לנפש בארצות נבחרות, 1980 ו-1996

בדולרים של ארה"ב

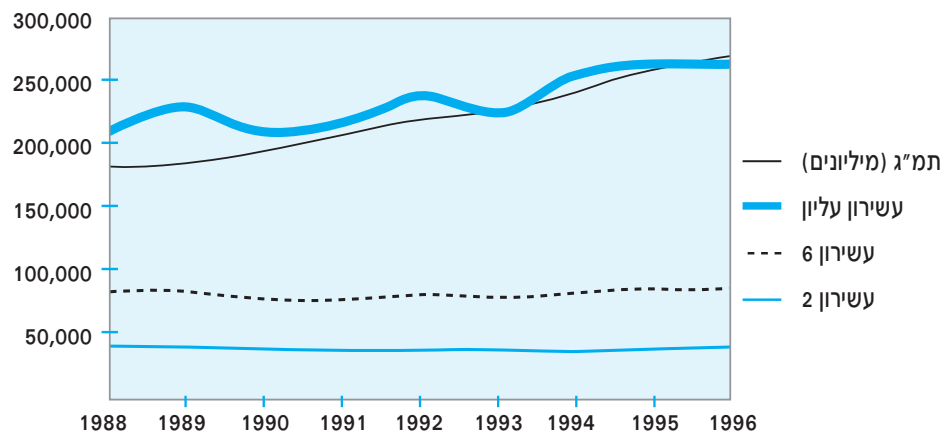
מקור: The World Bank, World Development Indicators 1998, Tables 2.1, 4.2

תמ"ג – תוצר מקומי גולמי: סך כל הסחורות והשירותים שנוצרו במדינה על-ידי תושבים מקומיים וזרים. תמ"ג לנפש: חלוקה של התמ"ג במספר התושבים.

צמיחה כלכלית: הצמיחה היטיבה בעיקר עם העשירונים העליונים

המשק הישראלי צמח והתוצר שלו גדל, אך פירות הצמיחה התחלקו באופן לא שוויוני: ההכנסות של העשירון העליון עלו בקו מקביל לקו הצמיחה, אך ההכנסות של העשירונים האמצעיים והנמוכים כמעט ולא השתנו.

תמ"ג והכנסה למשק בית (בחישוב שנתי), 1988 – 1996
במחירי 1995

הערות:

1. ההכנסה למשק-בית היא הכנסה שנתית ברוטו למשק-בית.
2. יש לשים לב לכך שהתמ"ג נמדד במיליוני ש"ח, בעוד שההכנסה למשק-בית נמדדת בש"ח. בלוח, קו התמ"ג וקו ההכנסה של העשירון העליון חופפים, אך התמ"ג אינו זהה להכנסת העשירון העליון, שכן מדובר ביחידות מדידה שונות.
3. בדרך-כלל נוהגים להציג את העלייה בתוצר הגולמי לנפש, ולא את התוצר הכללי (כך עשינו גם אנו, בעמוד הקודם). כאן בחרנו להציג את התוצר הכללי, כדי להמחיש את החפיפה שבין הצמיחה בעושר של כלל החברה והצמיחה בעושר של העשירון העליון.

מקורות:

הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1997, לוח 6.1. הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1990 - 1993, לוח 11.5. הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1994, לוח 11.13. הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1995, לוח 11.9. הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1997, לוח 11.3. הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1998, לוח 11.3.

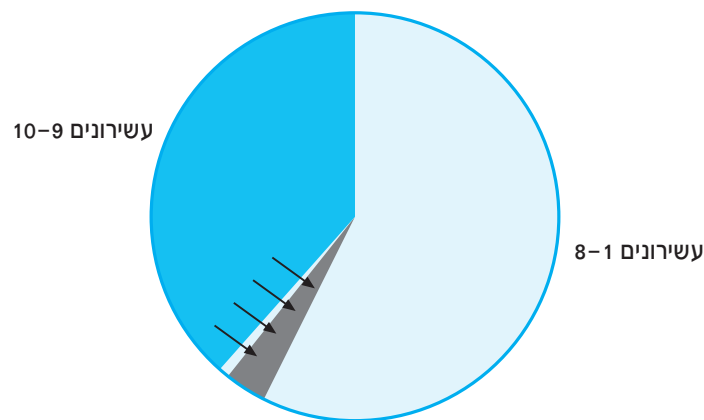

צמיחה כלכלית: העשירונים העליונים הגדילו את חלקם בעוגת ההכנסות

בשנת 1988, העשירון העליון קיבל פי 8.6 מן העשירון התחתון. בשנת 1996, העשירון העליון קיבל פי 10.7 מן העשירון התחתון. שני העשירונים העליונים מגדילים את חלקם בעוגת ההכנסות; חלקם בעוגה של שאר העשירונים קטן.

עוגת ההכנסות, משקי בית, 1988 – 1996:

שני העשירונים העליונים מגדילים את חלקם בעוגת ההכנסות

חלקו של כל עשירון בעוגת ההכנסות של משקי בית, 1988 – 1996

אי-השוויון גדול, למעשה, מכפי שעולה מהנתונים. מכיון שמקור הנתונים בדיווח רצוני של משקי בית שעלו במדגם, סביר שהדיווח על הכנסות מירושה ומרווחי הון אינו מלא, ולכן יש הטייה כלפי מטה של ההכנסות במעלה הטבלה. מצד שני, הלוח אינו משקף את מלוא היקף ההכנסות הנמוכות בישראל, כיון שאינו כולל את הכנסות העובדים הלא-ישראלים.	שינוי	1996	1988	עשירון
	2.8%	26.5%	23.6%	10
	0.4%	16.1%	15.7%	9
	0.0%	12.7%	12.7%	8
	-0.3%	10.5%	10.8%	7
	-0.5%	8.8%	9.4%	6
	-0.5%	7.4%	8.0%	5
	-0.6%	6.2%	6.9%	4
	-0.5%	5.1%	5.7%	3
	-0.4%	4.1%	4.5%	2
	-0.3%	2.5%	2.8%	1

מקורות:

הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1997, לוח 6.1. שנתון סטטיסטי לישראל 1990 - 1993, לוח 11.5. שנתון סטטיסטי לישראל 1994, לוח 11.13. שנתון סטטיסטי לישראל 1995, לוח 11.9. שנתון סטטיסטי לישראל 1997, לוח 11.3. שנתון סטטיסטי לישראל 1998, לוח 11.3.

אי-שוויון: לפי עדה ולאום

אי-השוויון בין הישראלים בני מוצא שונה הוא עמוק ומושרש.

הכנסותיהם של הערבים אזרחי ישראל הן הנמוכות ביותר;

הכנסותיהם של יהודים מזרחים מעט גבוהות יותר;

הכנסותיהם של יהודים אשכנזים הן הגבוהות ביותר, מעל אלה של שתי הקבוצות האחרות.

ב-1985, שכיר אשכנזי השתכר פי 1.7 משכיר מזרחי, ופי 1.9 משכיר ערבי.

ב-1996, שכיר אשכנזי השתכר פי 1.6 משכיר מזרחי, ופי 2 משכיר ערבי.

הכנסה משכר וממשכורת של שכיר עירוני: אשכנזים, מזרחים, ערבים

הבסיס: שכירים - סך הכל = 100

שנה	שכירים סך הכל	ילידי ישראל לאב ילידי אירופה או אמריקה	ילידי ישראל לאב ילידי אסיה או אפריקה	ערבים ואחרים
1985	100	127	76	67
1987	100	120	78	71
1988	100	128	82	73
1989	100	123	80	73
1990	100	125	81	75
1991	100	125	85	77
1992	100	127	84	74
1993	100	129	89	75
1994	100	132	87	76
1995	100	140	89	72
1996	100	146	92	72

מקור: הלמ"ס, סקר הכנסות 1996, עמ' 44; הכנסות שכירים - פרטים 1992-1993, עמ' ט"ז.

אי-שוויון: גברים ונשים

אי-השוויון בין גברים ונשים בישראל עמוק ומושרש גם הוא. לפי חודש, שכר הנשים מגיע בממוצע ל-60% משכר הגברים; לפי שעה, שכר הנשים מגיע בממוצע ל-80% משכר הגברים.

שכר נשים וגברים, לחודש ולשעה, 1993 ו-1996

בש"ח, במחירי 1997

שנה	מין	שכר בש"ח	שכר הנשים כ- % משכר הגברים
לחודש	1996	5,987	60%
	נשים	3,608	
1993	גברים	5,427	58%
	נשים	3,154	
לשעה	1996	31	80%
	גברים	25	
1993	גברים	29	80%
	נשים	23	

הלוח מציג את הבדלי השכר בין גברים לנשים לפי חודש ולפי שעה. נשים רבות עובדות במשרה חלקית, דבר המסביר חלק מן ההפרש הגבוה (40%) בשכר לפי חודש בינו ובין הגברים. נתוני השכר לפי שעה מראים כי גם כאשר יחידת זמן העבודה זהה, עדיין יש הפרש של 20% בין שכר של גברים ושכר של נשים.

הערה:

הכנסה ברוטו היא הכנסה מכל מקומות העבודה שבהם הועסק/ה הנסקר/ת בשלושה החודשים האחרונים, כולל שעות נוספות, מחולק בשלוש.

הכנסה ברוטו לשעה - חלוקת ההכנסה התלת-חודשית בסך שעות העבודה בשלושת החודשים (ר' הלמ"ס, סקר הכנסות 1996, עמ' 46).

מקורות:

הלמ"ס, הכנסות שכירים פרטים 1992 - 1993 (פרסום 1000) לוח 1.

הלמ"ס, סקר הכנסות 1996, חלק ב, לוח 1.

אי-שוויון: הקפיצה בהכנסות של המנהלים הבכירים

חלקם של העשירונים העליונים בעוגת ההכנסות גדל, בין השאר, כתוצאה מהעלאות בשכר ובתגמולים אחרים של הבכירים, שרובם גברים.

המנהלים הבכירים במגזר הפרטי מקבלים כיום שכר ותגמולים ברמה אמריקאית:

ב-520 החברות הנסחרות בבורסה, עלות השכר הממוצעת של מנכ"ל הגיעה ב-1997 ל-96,000 ש"ח בחודש.

זוהי עלייה ריאלית של 16% לעומת 1996, ועלייה ריאלית של 41% לעומת 1994.

שכר זה היה גבוה פי 19 מן השכר הממוצע במשק (בינואר 1997, 5044 ש"ח).

ב-1997 היו 259 מנהלים בחברות הבורסאיות ששכרם החודשי היה 100,000 ש"ח ומעלה; מתוכם, 54 מנהלים קיבלו שכר חודשי של 200,000 ש"ח ומעלה.

בנוסף על השכר, 119 מנהלים קיבלו אופציות בשווי של 1 מיליון ש"ח ומעלה;

20 מתוכם החזיקו באופציות בשווי של 5 מיליון ומעלה.

חברה המונפקת בבורסה נדרשת על פי חוק לפרסם את עלות השכר של חמשת העובדים הבכירים בה. החוק אינו מחייב לפרסם את שמות הבכירים, רק את שכרם.

הנתונים שבעמוד זה פורסמו על-ידי העתון גלובס (9.4.98), בהתבסס על תסקיפי החברות הבורסאיות.

אי-שוויון: שכר הבכירים ברשויות המדינה

שכר הבכירים במנגנון המדינה, המשולם מכספי ציבור, גבוה גם הוא:
ב-1998, השכר של ח"כ, מנכ"ל וסגן שר היה 24,000 ש"ח, יותר מפי 4 מן השכר הממוצע במשק (באוגוסט 1998, 5899 ש"ח).
אל נושאי משרות אלה צמודים אלפי בכירים נוספים במשרדי הממשלה, ברשויות המקומיות, בצמרת צה"ל והמשטרה ובחברות הממשלתיות.

שכר בכירי המדינה, 1998

המשרה	שכר בש"ח, 1998
נשיא המדינה	34,143
נשיא בית המשפט העליון	32,954
ראש הממשלה	30,115
שופט בית המשפט העליון	29,981
שר, נגיד בנק ישראל, מבקר המדינה	26,030
נשיא בית משפט מחוזי	24,932
ח"כ, סגן שר, מנכ"ל	24,092
שופט מחוזי	23,060
נשיא בית משפט שלום	22,554
שופט שלום	19,908

המקור: הארץ, 20.8.98.

אי-שוויון: ההטבה הצפויה לעשירון העליון מהורדת מסים

הממשלה מבקשת להיטיב עוד עם בעלי ההכנסות הגבוהות. משרד האוצר מבקש להנהיג "רפורמה" במס, שמרכיבה העיקרי יהיה הורדת שיעור המס השולי העליון. רק בעלי הכנסות גבוהות מגיעים לשיעור זה. התכנית להורדת שיעור המס השולי, כפי שפורסמה, תגדיל את אי-השוויון. היא אף עלולה לפגוע בהכנסות המדינה, דווקא בתקופה שבה השירותים החברתיים נתונים במצוקה תקציבית. האוצר מבטיח לאזן את ההכנסות באמצעות מסים חדשים, כגון מס על רווחי הון בבורסה, אלא שהצרכים החברתיים מחייבים הן המשך הגבייה של מסים קיימים והן מיסוי של רווחי הון בבורסה.

האוצר טוען שהשיעור העליון של המס השולי בישראל גבוה מאוד. האמת היא ששיעור המס הוא גבוה ברמות הביניים; ברמות הגבוהות, הוא דומה ואף נמוך מן הנהוג ברבות מארצות אירופה. חישוב שנערך במרכז אדוה מעלה כי אם יורד המס השולי, מן השיעור הנוכחי של 50% ל-40%, יגדיל הדבר את הכנסותיהם של אנשי העשירון העליון בכ-2,000 ש"ח לחודש, ושל אנשי המאון העליון, בכ-6,500 ש"ח בחודש.

בארצות הבאות שיעור המס השולי המירבי היה גבוה ב-1997 מאשר בישראל:
איטליה (51%), קנדה (51.64%), צרפת (52%), בלגיה (55%), ספרד (56%), שוודיה (56%), גרמניה (57%), הולנד (60%), דנמרק (61%), יפן (65%). (מינהל הכנסות המדינה, דו"ח שנתי 1998, עמ' 283).

כמה ירוויחו בחודש נישום בעשירון העליון ונישום במאון העליון מהורדת המס השולי מ-50% ל-40%

בש"ח; נתוני השכר מינואר 1997

שכר ממוצע	מס הכנסה כיום	מס הכנסה לפי הצעת האוצר	רווח לנישום
21,365	7,562	5,601	1,961
59,676	26,718	20,159	6,559

הערה: המקור לשכר הממוצע של העשירון העליון והמאון העליון הוא: דו"ח שנתי מס. 46 של מינהל הכנסות המדינה לשנת 1996, לוח ז-4. יוני 1997.

אי-שוויון: מדיניות ההטבות למעסיקים

ממשלות ישראל מיטיבות עם השכבה המבוססת לא רק במישור האישי, אלא גם במישור העסקי: המעסיקים משלמים כיום פחות מסים מבעבר. למשל, מס חברות, שהוא מס ההכנסה המוטל על חברות, ירד מ-61% ב-1986 ל-36% ב-1996. מס החברות הכניס ב-1998 לקופת המדינה כ-14 מיליארד ש"ח – כ-11% מסך הכנסות המדינה ממסים.

תשלומי מעסיקים, 1986 – 1998

באחוזים

1996/98	1995	1994	1993	1992	1991	1990	1989	1988	1987	1986	
36	37	38	39	40	41	43.5	45	45	45	61	% מס חברות על רווחים לא מחולקים
4.93	4.93	7.35	7.35	7.35	7.35	9.35	10.85	10.85	10.85	15.65	% דמי ביטוח לאומי – המעסיק
0	0	0	0	0	3	4	4	4	4	7	% מס מעסיקים מגזר פרטי

מקור: דו"ח מינהל הכנסות המדינה, שנים שונות.

האוצר מתאר את הורדת מס החברות ככורח המציאות, לאור העובדה שמס זה ירד במדינות איתן ישראל סוחרת. בעת ובעונה אחת מודה האוצר כי קצב הורדת המס בישראל היה מהיר. בפועל, במשך כל העשור האחרון, היו מדינות שבהן שיעור מס החברות היה גבוה מאשר בישראל: למשל, גרמניה, הולנד, קנדה, יפאן ואירלנד. יתרה מזאת, חלק מהמדינות שהורידו את מס החברות בעבר, שבות ומעלות אותו לאחרונה מחדש: ארצות-הברית (מ-34% ל-35%), גרמניה (מ-41.86% ל-48.375%), צרפת (מ-33.3% ל-36.3%), איטליה (מ-36% ל-37%), קנדה (מ-33% ל-46.12%), יפאן – מ-45% ל-51%).

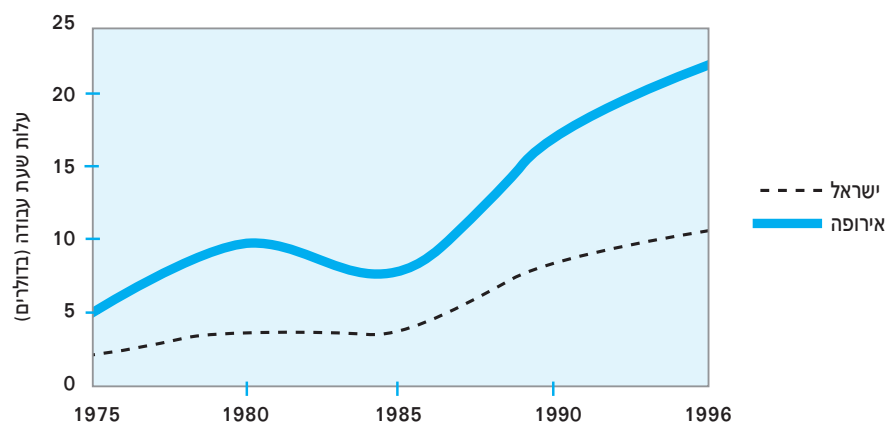
זאת ועוד: רמת ההשתתפות של מעסיק ישראלי במימון הביטוח הלאומי של עובדיו נמוכה בהשוואה בינלאומית. זאת, כיון שמאז 1986, האוצר – דהיינו, משלמי המסים – משלם חלק גדול מדמי הביטוח הלאומי במקום המעסיקים. המטרה המוצהרת של מדיניות זו היא להוזיל את עלות העובדים למעסיקים. האוצר מודה כי קשה להצביע על מידת התרומה של מדיניות זו לצמיחה ולהגברת התעסוקה.

אי-שוויון: פועלי ישראל מתרחקים מפועלי אירופה

בעוד שהבכירים בישראל משתכרים ברמה אירופית ואמריקאית, פועלי ישראל הולכים ומתרחקים מאירופה.

עלות העסקת פועל ייצור לשעה, בדולרים, בישראל ובאירופה

המקור: U.S. Department of Labor, Bureau of Labor Statistics, October 1998.

אי-שוויון: רוב הישראלים משתכרים פחות מהשכר הממוצע

רוב השכירים בישראל משתכרים פחות מן השכר הממוצע:
ב-1995, מעל ל-65% השתכרו פחות מן השכר הממוצע.

שכר השכירים (בממוצע לשנה) יחסית לשכר הממוצע במשק

שכירים המקבלים עד שכר מינימום	שכירים המקבלים עד חצי מהשכר הממוצע	שכירים המקבלים עד 75% מהשכר הממוצע	שכירים המקבלים עד השכר הממוצע	ס"ה השכירים המקבלים שכר ממוצע ומטה	שכירים המקבלים פעמיים השכר הממוצע	שכירים המקבלים פי שלוש ויותר מן השכר הממוצע	
33.5	10.5	16.4	11.6	72.0%	19.1	8.9	1993
38.4	10.9	15.2	10.2	74.7%	17.0	8.3	1995

המקור: ז'ק בנדלק, ממוצעי שכר והכנסה לפי יישוב ולפי משתנים כלכליים שונים, 1995-1994. המוסד לביטוח לאומי, אפריל 1998, לוח 9; ממוצעי שכר והכנסה והתפלגותם לפי משתנים כלכליים שונים, 1993-1992. המוסד לביטוח לאומי, מרס 1996, לוח 8.

אי-שוויון: הגידול בממדי העוני

מספר הישראלים המתקשים להתקיים מהכנסתם גדל בין השנים 1979 ו-1996:

שיעור המשפחות העניות לפי הכנסתן
גדל מ-27.9% ל-34.3%;

שיעור הנפשות העניות לפי הכנסתן
גדל מ-23.8% ל-30.3%;

שיעור הילדים העניים לפי הכנסת הוריהם
גדל מ-23.1% ל-33.4%.

קצבאות המוסד לביטוח לאומי מצליחות להעלות כמחצית מכלל העניים לפי הכנסתם אל מעל לקו העוני; המחצית השנייה נותרת מתחת לקו העוני גם לאחר קבלת הקצבאות.

עניים לפי הכנסתם מעבודה, 1979-1996

(לפני תשלומי העברה ומיסים ישירים) משפחות, נפשות, ילדים

שנה	משפחות (%)	נפשות (%)	ילדים (%)
1979	27.9	23.8	23.1
1980	28.1	24.2	23.4
1981	28.8	24.1	22.2
1982	29.8	25.0	24.1
1983	29.5	24.0	21.7
1984	30.7	25.6	23.5
1985	31.3	26.3	24.3
1988	32.6	28.0	27.9
1989	33.0	28.0	27.8
1990	34.3	30.4	31.4
1991	35.1	31.2	30.9
1992	34.7	31.4	32.6
1993	34.6	31.2	33.0
1994	34.2	31.3	34.5
1995	33.8	31.1	35.2
1996	34.3	30.3	33.4

מקור: יאסר עוואד, המוסד לביטוח לאומי, פקס. מיום 21.7.98.

שוק העבודה: שוק העבודה אינו מקיף את כל הישראלים

לא זו בלבד ששוק העבודה אינו מספק הכנסה סבירה לרבים מהמשתתפים בו, אלא שהוא אינו מקיף את כל הישראלים. שיעור הגברים הישראלים העובדים הוא נמוך, יחסית לארצות המתועשות באירופה, והוא אף נמצא בירידה. שיעור הנשים הישראליות העובדות אף הוא מהנמוכים באירופה; נמוך במיוחד הוא שיעור הנשים הערביות העובדות.

השתתפות בכוח העבודה האזרחי בגיל 25 – 54, בישראל ובארצות נבחרות, לפי מין ולפי לאום, 1995

ארץ	סה"כ	גברים	נשים
שוודיה	88%	91%	86%
דנמרק	87%	92%	82%
צרפת	87%	95%	79%
גרמניה	85%	94%	75%
ארה"ב	83%	92%	76%
יפן	81%	97%	65%
הולנד	80%	93%	66%
ישראל-יהודים	80%	86%	73%
ישראל סה"כ	75%	86%	65%
ספרד	74%	92%	56%
אירלנד	73%	91%	55%
ישראל-ערבים	53%	87%	18%

מקורות:

הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1996, לוח 2.18; סקרי כוח אדם 1996, לוח 2.
International Labour Office, Yearbook Of Labour Statistics, Table 1A

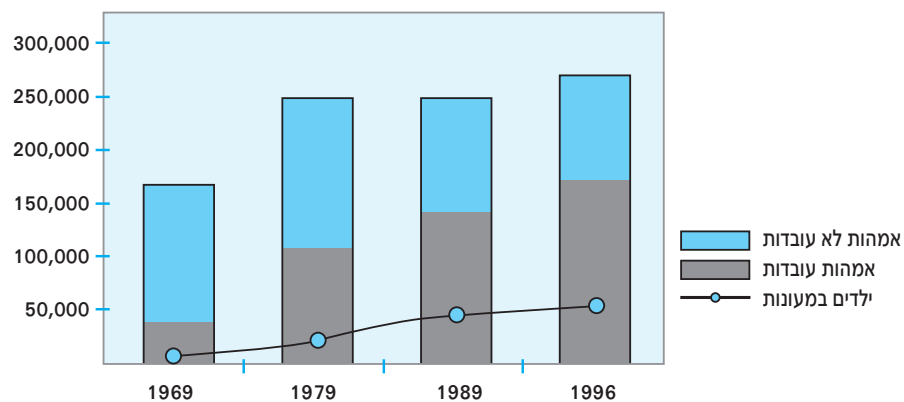
המעסיקים הישראליים אינם סובלים בהכרח מן הירידה במספר הישראלים העובדים. ההפך הוא הנכון: הם מעסיקים פלסטיניים משטחי הרשות הפלסטינית ומהשטחים הפלסטיניים שבשליטה ישראלית, או עובדים מארצות רחוקות באסיה, אפריקה, אמריקה הלטינית ומזרח אירופה. העובדים הזרים מקבלים את השכר הנמוך במשק, לרוב שכר מינימום ומטה. הם אינם נהנים ממרבית ההטבות הנלוות וממרבית התנאים הסוציאליים מהם נהנים עובדים ישראליים המועסקים במסגרת הסכמי העבודה הקיבוציים.

שוק העבודה: מעונות-היום משרתים רק מיעוט מהאמהות העובדות

המדיניות שעודדה בעבר יציאת נשים לעבודה נבלמה. מעונות-יום, המאפשרים לאמהות לילדים עבודה במשרה מלאה, משרתים רק כחמישית מהילדים בגילאי 0 - 4. גני-ילדים משרתים אוכלוסייה רחבה יותר, אך אינם מאפשרים עבודה במשרה מלאה ופיתוח קריירה. אמהות עובדות נאלצות להקדיש חלק גדול משכרן למימון הטיפול בילדים.

**ילדים במעונות-יום, אמהות עובדות וסך האמהות לילדים בגילאי 0 - 4
1969 - 1996**

מקור: אמהות לילדים - הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל מס' 48 לוח 12.6, מס' 41 לוח 12.7, מס' 31 לוח יב' 7, מס' 21 לוח י'9.
ילדים במעונות - משרד האוצר, הצעת תקציב לשנת הכספים 1996 ו-1998 ודברי הסבר, משרד העבודה והרווחה.

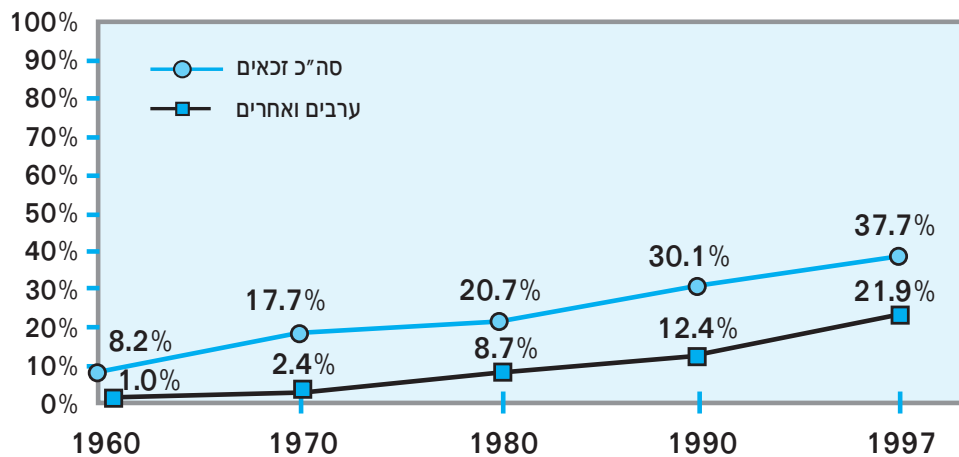
מערכת החינוך: רוב הנוער הישראלי אינו זוכה לתעודת בגרות

מערכת החינוך הממלכתית אינה מצליחה לספק לרוב הנוער הישראלי כלים הולמים להשתלבות בצמיחה ובפיתוח: ב-1997, 62.3% מבני/ות 17 לא השיגו תעודת בגרות.

העלייה שהסתמנה מאז שנות ה-60 בשיעור הזכאים לתעודת בגרות היתה בעיקרה פרי הפיכתו של החינוך העיוני והאקדמי לנורמה בקרב המעמד הבינוני והגבוה ביישובים המבוססים. אין שום בטחון שמגמה זו תמשך מאליה בעתיד, בלא שינוי מן היסוד של המערכת.

אלא שמאז הרפורמות של שנות ה-60, שהרחיבו את החינוך התיכון בעיירות הפיתוח וביישובים ערביים, לא יזמה מערכת החינוך הממלכתית עוד מהלך מקיף של שינוי ושיפור. בשנים האחרונות אף מאבדת המערכת מיכולתה ליזום שינוי, לאור השחיקה המתמשכת בתקציב החינוך.

זכאות לבגרות כ- % מקבוצת הגיל, 1960 – 1997

מקור: לשנים 1960, 1970, 1980 ו-1990: הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל, מס' 14 לוח 24; מס' 12 לוח 11; מס' 26 לוח כ"ב 26; מס' 23 לוח ב' 13; מס' 32 לוח כ"ב 24 ולוח ב' 18; מס' 43 לוח 22.25; מס' 42 לוח 2.21. לשנת 1997 - משרד החינוך, נתוני בחינות בגרות קיץ תשנ"ז. קבוצת הגיל לא כוללת את ערביי מזרח ירושלים.

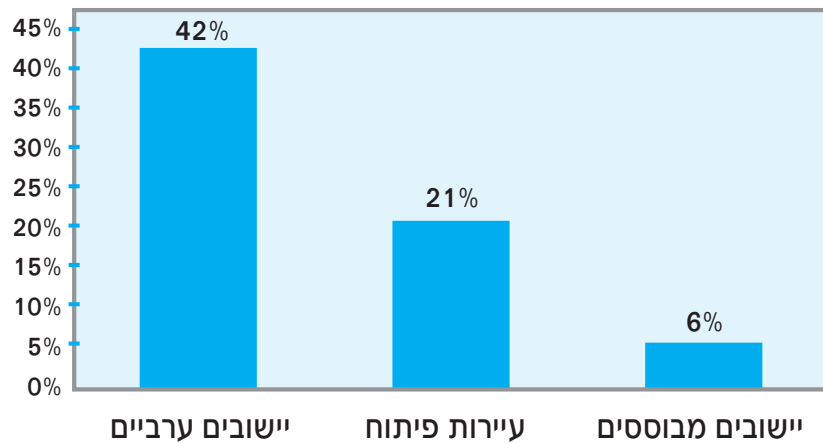

מערכת החינוך: נשירה גבוהה בעיירות פיתוח וביישובים ערביים

**בני נוער רבים כלל לא מגיעים לכיתה י"ב:
מיעוטם חרדים, מרביתם נושרים.**

ביישובים המבוססים, 6% מכלל בני 17 לא נמצאים בכיתה
י"ב, אך בעיירות הפיתוח, 21% לא נמצאים בכיתה י"ב,
וביישובים הערביים – 42%.

אחוז בני 17 שאינם לומדים, ביישובים מבוססים, בעיירות פיתוח וביישובים ערביים, 1997

מקורות: משרד החינוך והתרבות, המינהל הפדגוגי, אגף הבחינות. מאי 1998. נתוני בחינות הבגרות תשנ"ז (1997).
הלמ"ס, הרשויות המקומיות בישראל 1996, נתונים פיסיים, לוח 8.
הנתון המתייחס לערבים לקוח מהלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1998, לוח 22.11.
הערה: יישובים מבוססים: היישובים הנמנים עם אשכולות 8 - 10, לפי המדד החברתי-כלכלי
של הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה; ר' הרשויות המקומיות בישראל 1996, נתונים פיסיים, לוח א. עיירות פיתוח: לפי
הלמ"ס, סקרי כוח אדם 1995, עמ' 36.

מערכת הבריאות: שחיקה במימון הציבורי ועלייה בתשלומי צרכנים

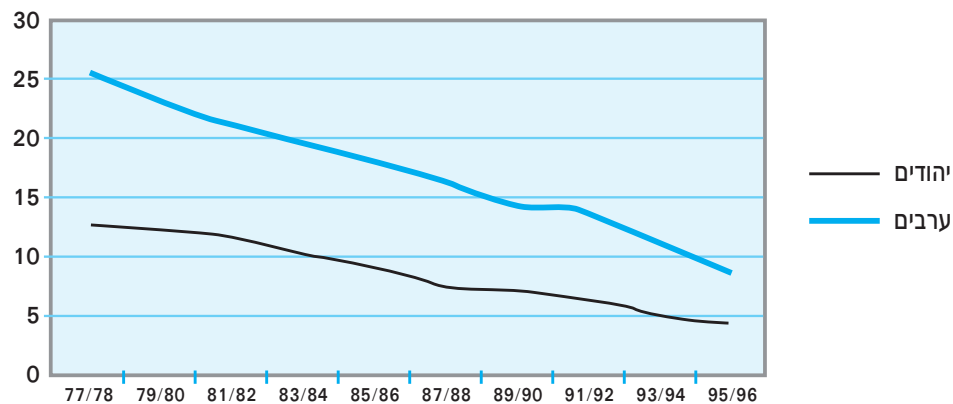
מערכת הבריאות הציבורית בישראל היא טובה, בהשוואה בינלאומית – אך יש מקום לדאגה לגבי העתיד. הממשלה, באישור הכנסת, מעבירה את נטל המימון אל צרכני שירותי הבריאות. על מס הבריאות נוספים עוד ועוד תשלומים. כך, למשל, נכפה על קופות החולים לגבות תשלומים עבור ביקור אצל רופאים מומחים ועבור בדיקות במרפאות חוץ של בתי-חולים. הקופות גם מתבקשות להתנות קבלת שירותים חדשים ברכישת ביטוח משלים. מדיניות זו עלולה לגרום לכך ששירותי בריאות מסויימים, שהיום הם בהישג-יד של כל התושבים, יהיו בהישג-יד של בעלי אמצעים בלבד. הפער בין עשירים לעניים באיכות שירותי הבריאות יבוא לידי ביטוי, בסופו של דבר, בפער ברמת הבריאות של ישראלים משכבות שונות.

מערכת הבריאות: תמותת תינוקות ערבים כפולה מזו של תינוקות יהודים

**רמת הבריאות של תושבי ישראל טובה, בדרך כלל, אולם
עדיין יש פערים ניכרים בין קבוצות שונות.**

לדוגמא: למרות שיעור תמותת התינוקות מצוי בירידה, בקרב
הערבים אזרחי ישראל שיעור תמותת התינוקות עדיין כפול מזה של
היהודים.

**תמותת תינוקות, שיעור ל-1000 לידות חי, לפי לאום,
1977 - 1996**

	1995/96	1978/77	
יהודים	5.3	12.9	
ערבים	9.6	25.7	

מקורות:

הלמ"ס, מאפיינים דמוגרפים- חברתיים של תמותת תינוקות על בסיס נתוני 1990 - 1993, לוח 25.
הלמ"ס, שנתון סטטיסטי לישראל 1998, לוח 3.1.

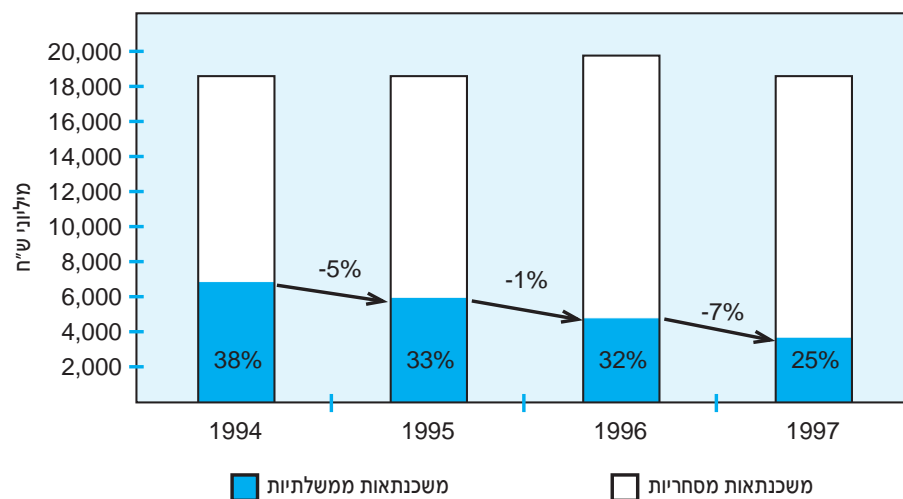
מערכת הסיוע הממשלתית לדיור: שחיקה מתמשכת במשכנתאות

המערכת הממשלתית של סיוע בדיור אינה טובה כבעבר. ערך המשכנתא הממשלתית הולך ונשחק, ולכן נאלצים הרוכשים ליטול הלוואות מסחריות גדולות יותר בריבית גבוהה, יחסית. בשנת 1994 היוו המשכנתאות הממשלתיות 38% מסך האשראי לדיור (השאר נתקבל מבנקים מסחריים); בשנת 1997 ירד משקלן לכ-25% בלבד.

עדכונים שהונהגו ב-1998 אינם משנים את התמונה. במלים אחרות, יכולתה של משכנתא ממשלתית לשמש כלי-עזר משמעותי ברכישת דירה הלכה ונחלשה.

אשראי לדיור – משכנתאות ממשלתיות ומשכנתאות מסחריות,

1997 – 1994

מקור: משרד האוצר, הצעת תקציב לשנת הכספים 1999, משרד הבינוי והשיכון, ע"מ 85.

מ ר כ ז
א ד ו ה i
C E N T E R

INFORMATION ON EQUALITY AND SOCIAL JUSTICE IN ISRAEL
מידע על שוויון וצדק חברתי בישראל

פרסום של מרכז אדוה. ת.ד. 36529, תל-אביב 61364. גל': 5608871 (03); פקס: 5607108 (03)